

Sygn. akt I ACa 1169/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Małgorzata Stanek (spr.)

Sędziowie: SA Hanna Rojewska

SO del. Elżbieta Gawryszczak

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **S. B.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej z siedzibą w K.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 28 kwietnia 2015 r. sygn. akt I C 691/11

I. zmienia zaskarżony wyrok:

= w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza dodatkowo od pozwanego F.

Spółce Akcyjnej z (...) w K. na rzecz powoda S.

B. kwotę 20 000 (dwadzieścia tysięcy) zł z ustawowymi odsetkami

od dnia 1 maja 2009 roku do dnia zapłaty;

- w punkcie 4 w ten sposób, że zasądza od pozwanego (...) Spółce Akcyjnej]

z siedzibą w K. na rzecz powoda S. B. kwotę

10 517 (dziesięć tysięcy pięćset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów

procesu ;

- w punkcie 5 w ten sposób, że nakazuje pobrać od pozwanego F. Spółce

Akcyjnej z siedzibą w K. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu

Okręgowego w P. kwotę 6 627 (sześć tysięcy sześćset

dwadzieścia siedem) zł tytułem nieziszczonych kosztów sądowych;

II. zasądza od pozwanego (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w K. na

rzecz powoda S. B. kwotę 4 550 (cztery tysiące pięćset

pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 1169/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie z powództwa S. B. przeciwko (...) S.A. w K. o zapłatę wynagrodzenia z tytułu wynalazku w kwocie 30 000 zł:

1. zasądził od pozwanego (...) S.A. w K. na rzecz powoda S. B. kwotę 10 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 maja 2009 roku do dnia zapłaty;
2. oddalił powództwo w pozostałej części;
3. nadał wyrokowi w punkcie pierwszym rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 7000 złotych;
4. nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu oraz nieuiszczonymi kosztami sądowymi;
5. nakazał pobrać od pozwanego (...) S.A. w K. na rzecz Skarbu Państwa -Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim kwotę 2.209 zł tytułem należnych kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa.

Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych, z których wynika, że:

Powód S. B. w okresie od 3.09.2001 r. do 31.03.2009 r. był zatrudniony w Fabryce (...) S.A. w P. na stanowisku specjalisty konstruktora. Powód jest wspólnie ze Z. M. współtwórcą wynalazku „Kabina operatora oraz zespół jezdny kabiny w ciągniku spalinowym podwieszanym” (numer PL (...) kod B1). Wynalazek został zgłoszony do opatentowania w dniu 23.02.2004 r., a uprawnienia z patentu przysługują Fabryce (...) S.A. w P.. W 2002 r. Zarząd pozwanej zobowiązał pracowników działu konstrukcyjnego do opracowania zmodernizowanej konstrukcji lokomotywy podwieszanej spalinowej. Dotychczasowy model (...) 90 nie znajdował bowiem nabywców. Sprzedano tylko sześć sztuk tego modelu. Jednym z mankamentów dotychczasowej lokomotywy była konstrukcja kabiny. W celu ich usunięcia powód oraz Z. M. opracowali wynalazek „Kabina operatora oraz zespół jezdny kabiny w ciągniku spalinowym podwieszanym”. Zgodnie z ich pomysłem kabina operatora składała się z dwóch zasadniczych elementów: przystosowanego do przeniesienia siły ciągu zespołu jezdnych stanowiącego jednocześnie dach kabiny oraz klatki kabiny zawieszanej do układu jezdnych za pomocą gumowych amortyzatorów. Zespół jezdny składał się z ramy i dwóch niezależnych względem siebie skręcających się wózków. Rozstaw wózków jezdnych oraz zastosowane w nich rolki prowadzące zapewniały stabilną jazdę kabiny po zakrętach i muldach trasy kolejki. Nowy układ jezdny umożliwiał poprawę ergonomii kabiny, a w konsekwencji poprawę warunków pracy operatora. W poprzedniej kabinie operator pracował w niewygodnej pozycji ze względu na niski dach. Zastosowane rozwiązanie dzielące zespół jezdny wraz z dachem kabiny i sprzęgami pozwalało wykonać kabinę lżejszą i delikatniejszą, gdyż elementem przenoszącym całą siłę ciągu maszyny jest zespół jezdny wraz z dachem. Taka konstrukcja umożliwia szybką wymianę kabiny w razie uszkodzenia bez konieczności rozpinania toru w celu wypięcia całej kabiny z zespołem jezdny. W nowej maszynie wykorzystano trzy inne wynalazki: układ zdalnego sterowania przyłączaniem wózka w ciągniku spalinowym podwieszanym (nr PL (...)), układ rozpinania kabin operatora w ciągniku spalinowym podwieszanym (nr PL (...)), płuczka wodna spalin ciągnika spalinowego z wylotowym przerywaczem płomieni (nr PL (...)). Jedną z istotnych zmian w zmodernizowanym ciągniku spalinowym była także zmiana silnika. Poprzedni silnik był awaryjny oraz nie spełniał europejskich norm emisji spalin. Istotną zmianą była również nowa konstrukcja układu chłodzenia spalin oraz mniej awaryjne wyposażenie elektryczne. Prototyp maszyny był testowany na torze w siedzibie pozwanej.

Powód opracowując wynalazek obserwował i analizował rozwiązania innych producentów, głównie niemieckich. Pracował na komputerze pracodawcy wykorzystując dostępny program do rysowania płaskich kresek. Przestrzenny kształt kabiny opracował w domu, wykorzystując posiadany program 3D, dzięki któremu mógł właściwie zaplanować ergonomię kabiny. Prace nad przestrzennym modelem kabiny wykonywał popołudniami przez tydzień bądź dwa, poświęcając na to kilka godzin dziennie. Powód nauczył się obsługiwać program 3D świadcząc pracę na rzecz poprzedniego pracodawcy i zajmując się wówczas m. in. projektowaniem kabiny do ciągnika sadowniczego.

Wynalazek „Kabina operatora oraz zespół jezdny kabiny w ciągniku spalinowym podwieszonym” (numer PL (...) kod B1) został zastosowany w ciągnikach spalinowych produkowanych przez pozwaną (...) 80 i jej odmianach (...), (...), (...). Nie był natomiast stosowany w ciągniku spalinowym podwieszonym (...) 120. Celem stosowania powyższego rozwiązania było zwiększenie ergonomii kabiny operatora i polepszenia trakcji ciągnika, z uwzględnieniem zmniejszenia sił bezwładności działających na operatora kolejki. Zaletami rozwiązania był wzrost stabilności jazdy na łukach toru szynowego dzięki zastosowaniu skrętnych wózków jezdnych, a przez to zwiększenie precyzji sterowania lokomotywą za pomocą joysticka, możliwość wymiany kabiny operatora bez konieczności rozpinania toru szynowego, możliwość traktowania kabiny operatora jako oddzielnej części zamiennej, zmniejszenie drgań pionowych dzięki zastosowaniu amortyzatorów gumowych pomiędzy ramą jezdną, a kabiną operatora. Rozwiązanie wynalazku jest obarczone również pewnymi wadami. Możliwość obrotu wózków jezdnych wokół ich osi powoduje wzrost kosztów takiego rozwiązania, natomiast zastosowanie połączenia śrubowego pomiędzy ramą jezdną, a kabiną wpływa na zmniejszenie sztywności całego zespołu. W najnowszym produkcie ciągnika oznaczonym (...) 80 zrezygnowano z powyższego wynalazku na rzecz poziomej osi obrotu wózka jezdnego. Z technicznego punktu widzenia udział wynalazku w wyrobie należy rozumieć jako materialne i niematerialne (funkcje) wnoszone do pracy maszyny jako całości. Wynalazek wprowadza więc element nowatorstwa i wpływa na polepszenie pracy maszyny, którą po zastosowaniu wynalazku można uznać za zmodernizowaną. Cechy funkcjonalne maszyny zmieniane są najczęściej poprzez wprowadzenie dodatkowych elementów (podzespołów). Udział wynalazku w wyrobie stanowi zespół cech funkcjonalnych świadczących o nowatorstwie danego rozwiązania na tle rozwiązań konkurencyjnych danej branży. Ocenę wielkości udziału wynalazku w wyrobie rozpatrywać można jedynie po analizie wielokryterialnej przy uwzględnieniu kryteriów specyficznych dla danej branży. Przy czym każdemu z kryteriów przypisuje się odpowiednią wagę stanowiącą o ważności danego czynnika kryterialnego. Suma wag nie może przekroczyć jedności tak, aby można było jasno określić sytuację skrajną, wówczas gdy jeden z czynników kryterialnych jest dominujący lub gdy żadne z cech kryterialnych nie jest spełnione. Udział wynalazku w odniesieniu do maszyn nie można rozpatrywać jedynie z punktu widzenia cech funkcjonalnych. Istotną jest również budowa maszyny. W ogólnej teorii budowy maszyn przyjęto, że całość konstrukcji maszyny opiera się na szeregu części składowych. Aby uwzględnić wpływ konstrukcji maszyny na udział wynalazku w wyrobie należy ustalić procentowy udział danego podzespołu na tle całości konstrukcji maszyny. Szacowanie wspomnianych udziałów nie może być prawidłowo określone bez ustalenia ogólnej koncepcji konstrukcyjnej maszyny. W ramach jednej koncepcji maszyny tworzą rodziny. Ogólna koncepcja konstrukcyjna jest więc niezmienna i stanowi trzon konstrukcji różnych maszyn tworzących rodzinę opartą na wspólnej koncepcji spełniają różnorakie funkcje. Ciągnik górniczy podwieszony, stanowiący analizowaną maszynę należy zaliczyć do rodziny maszyn będących pojazdami. Pojazd jest traktowany jak zbiór podzespołów składających się z pojedynczych części. Do poszczególnych podzespołów zalicza się: układ napędowy, silnik, układ hamulcowy, nadwozie, układ zawieszenia, układ kierowniczy. Dodatkowo w układzie napędowym wyróżnia się: skrzynię biegów z przekładnią główną i koła jezdne. Odnosząc przedstawioną ogólną koncepcję budowy pojazdów do ciągnika spalinowego podwieszanego wyróżnić można następujące podzespoły: silnik, układ napędowy składający się z pompy hydraulicznej, silnika hydraulicznego z wózkiem napędowym zwierającym koła jezdne oraz nadwozia obejmującego kabinę operatora i układ sprzęgających skład, układ hamulcowy składający się z siłowników i elementów ciernych, układ kierowniczy zawierający systemy sterowania układem napędowym oraz układ zawieszenia składający się z wybranych elementów wózka jezdnego. Udział procentowy poszczególnych podzespołów w całości urządzenia jakim jest pojazd można ustalić w oparciu o dane zawarte w programie (...)E., który służy do profesjonalnej wyceny wartości pojazdów z uwzględnieniem tworzenia kosztorysów napraw powypadkowych. Wszelkie algorytmy wycen zastosowane w programie (...)E. oparte są o dane producentów poszczególnych pojazdów. Możliwie staje się

więc uwzględnienie procentowego udziału danego podzespołu w całości maszyny, uwzględniając ponadto specyfikę danego pojazdu. Reprezentatywną grupą pojazdów, którą zawiera baza (...)E., mogących służyć do określenia udziału poszczególnych podzespołów w całości pojazdu stanowią ciągniki rolnicze. Wartości udziałów oparte o dane producentów ciągników rolniczych przedstawia się następująco: nadwozie (kabina) 9 %, wyposażenie 17 %, silnik z osprzętem 25 %, układ napędowy 35 %, układ zawieszenia 5 %, reszta 9 %. Według wytycznych programu (...)E. układ hamulcowy i układ kierowniczy zalicza się do podzespołu „Układ zawieszenia”, natomiast instalacja elektryczna została zaliczona do elementów wyposażenia. Uwzględniając specyfikę ciągników podwieszanych w stosunku do ciągników rolniczych udział procentowy poszczególnych podzespołów należy określić następująco: nadwozie (kabina) 9 %, wyposażenie 17 %, silnik z osprzętem 30 %, układ napędowy 30 %, układ zawieszenia 5 %, reszta 9 %. Aby uwzględnić udział wynalazku w danym podzespole zastosowano wielokryterialny sposób tej oceny i każdemu z kryteriów przypisano wagę odzwierciedlającą ważność danego aspektu: nowatorstwo rozwiązania 0,30, wpływ na warunki eksploatacji i bezpieczeństwo w wyniku zastosowania wynalazków 0,25, zwiększenie atrakcyjności wyrobu na rynku wskutek zastosowania w urządzeniu wynalazków 0,30, zmiana kosztów wykonania urządzenia w wyniku zastosowania wynalazków 0,00, wpływ na koszty eksploatacji urządzenia 0,15, wpływ na końcową cenę urządzenia 0,00. W dalszej kolejności należy oszacować stopień spełnienia danego kryterium oznaczony jako S, którego wartość mieści się w przedziale od 0 do 1. Stopień spełnienia określa procentowo wpływ wynalazku na zadanie określone przez dane kryterium. Iloczyn współczynnika wagowego i stopnia spełnienia danego kryterium $W \times S$ wskazuje na udział wynalazku w aspekcie rozpatrywanego kryterium w odniesieniu do podzespołu, w którym zastosowano wynalazek. Ostatecznie sumę $W \times S$ ustaloną dla wszystkich kryteriów pomnożono przez udział procentowy danego podzespołu w całości pojazdu otrzymując ostatecznie wartość udziału U_c wynalazku w całości konstrukcji ciągnika: $U_c = [\sum (W \times S)] \times P$. Rozpatrując hipotetycznie sytuację, w której dany wynalazek spełnia każde z przedstawionych kryteriów ze stopniem spełnienia S równym 1. Oznacza to, że suma $\sum (W \times S)$ przyjmie wartość równą sumie wszystkich współczynników wagowych W czyli w tym przypadku $\sum (W \times S) = 1$. Dalej mnożąc otrzymaną wartość przez udział podzespołu P, w którym zastosowano wynalazek otrzymujemy wartość tego udziału, co oznacza, że cały podzespół stanowi wartość wniesioną przez wynalazek. Druga rozważana i równie skrajna sytuacja ma miejsce wówczas, gdy stopień spełnienia każdego z kryteriów S, przyjmie dla danego podzespołu wartość równą 0. Suma $\sum (W \times S)$ przyjmie wartość równą zero, co oznacza, że dany wynalazek nie ma zastosowania w odniesieniu do danego podzespołu. Powyższe uwagi dotyczą przypadku, gdy zastosowany wynalazek ma swoje odzwierciedlenie tylko w jednym podzespole. W sytuacji przeciwnej należy w podobny sposób ustalić udziały wynalazku w podzespołach, którego wynalazek dotyczy, a całkowity udział wynalazku w wyrobie stanowić będzie sumę wszystkich udziałów wynalazku w poszczególnych podzespołach $U_c =$

$U_1 + U_2 + U_3$ U., gdzie n oznacza liczbę podzespołów w rozpatrywanej maszynie. Wynalazek „Kabina operatora oraz zespół jezdny kabiny w ciągniku spalinowym podwieszonym” (numer PL (...) kod B1) znajduje się w dwóch podzespołach ciągnika: nadwoziu orz układzie zawieszenia. W podzespole (...) suma $W \times S$ dla poszczególnych kryteriów wynosi: nowatorstwo rozwiązania: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0,3, $W \times S = 0,090$, wpływ na warunki eksploatacji i bezpieczeństwo w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,25, Stopień spełnienia kryterium (S) 0,4, $W \times S = 0,010$, zwiększenie atrakcyjności wyrobu na rynku wskutek zastosowania w urządzeniu wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0,5, $W \times S = 0,150$, zmiana kosztów wykonania urządzenia w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, $W \times S = 0$, wpływ na koszty eksploatacji urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,15, Stopień spełnienia kryterium (S) 0,1, $W \times S = 0,015$, wpływ na końcową ocenę urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, $W \times S = 0$, razem 0,265. $U_1 = [\sum (W \times S)] \times P = 0,265 \times 0,09 = 0,024$. W podzespole „wyposażenie” suma $W \times S$ dla poszczególnych kryteriów wynosi: nowatorstwo rozwiązania: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, $W \times S = 0$, wpływ na warunki eksploatacji i bezpieczeństwo w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,25, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, $W \times S = 0$, zwiększenie atrakcyjności wyrobu na rynku wskutek zastosowania w urządzeniu wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, $W \times S = 0$, zmiana kosztów wykonania urządzenia w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, $W \times S = 0$, wpływ na koszty eksploatacji urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,15,

Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na końcową ocenę urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, razem 0. U₂ = [# (WxS)] x P = 0. W podzespole „Silnik z osprzętem” suma WxS dla poszczególnych kryteriów wynosi: nowatorstwo rozwiązania: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na warunki eksploatacji i bezpieczeństwo w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,25, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, zwiększenie atrakcyjności wyrobu na rynku wskutek zastosowania w urządzeniu wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, zmiana kosztów wykonania urządzenia w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na koszty eksploatacji urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,15, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na końcową ocenę urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, razem 0. U₃ = [# (WxS)] x P = 0. W podzespole „Układ napędowy” suma WxS dla poszczególnych kryteriów wynosi: nowatorstwo rozwiązania: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na warunki eksploatacji i bezpieczeństwo w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,25, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, zwiększenie atrakcyjności wyrobu na rynku wskutek zastosowania w urządzeniu wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, zmiana kosztów wykonania urządzenia w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na koszty eksploatacji urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,15, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na końcową ocenę urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, razem 0. U₄ = [# (WxS)] x P = 0. W podzespole „Układ zawieszenia” suma WxS dla poszczególnych kryteriów wynosi: nowatorstwo rozwiązania: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0,3 WxS = 0,090, wpływ na warunki eksploatacji i bezpieczeństwo w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,25, Stopień spełnienia kryterium (S) 0,4, WxS = 0,100, zwiększenie atrakcyjności wyrobu na rynku wskutek zastosowania w urządzeniu wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0,3, WxS = 0,090, zmiana kosztów wykonania urządzenia w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na koszty eksploatacji urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,15, Stopień spełnienia kryterium (S) 0,40, WxS = 0,060, wpływ na końcową ocenę urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, razem 0,125. U₅ = [# (WxS)] x P = 0,34 x 0,05 = 0,017. W podzespole (...) suma WxS dla poszczególnych kryteriów wynosi: nowatorstwo rozwiązania: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na warunki eksploatacji i bezpieczeństwo w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,25, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, zwiększenie atrakcyjności wyrobu na rynku wskutek zastosowania w urządzeniu wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,30, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, zmiana kosztów wykonania urządzenia w wyniku zastosowania wynalazków: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na koszty eksploatacji urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,15, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, wpływ na końcową ocenę urządzenia: Współczynnik wagowy (W) 0,00, Stopień spełnienia kryterium (S) 0, WxS = 0, razem 0. U₆ = [# (WxS)] x P = 0. Udział całkowity wynosi: (...) = U₁ + U₂ + U₃ + U₄ + U₅ + U₆ = 0,017 + 0,024 = 0,41. U_c = (...), U_c = 0,0 = 4,1 %. Udział wynalazku „Kabina operatora oraz zespół jezdny kabiny w ciągniku spalinowym podwieszonym” w wyrobie wynosi zatem 4,1 %.

Według bazy (...)E. do „reszty” pojazdu zalicza się następujące elementy: koła pojazdu (łącznie z kołami zapasowymi), układ wydechowy silnika (rura wydechowa, katalizator, tłumiki), akumulatory rozruchowe, zbiorniki paliwa wraz z osprzętem. Ciągnik podwieszany ze względu na miejsce pracy (niebezpieczne środowisko) posiada znacząco bardziej zaawansowany układ wydechowy spalin zapobiegający wydostawaniu się iskier poza ten układ. Ponadto posiada akumulatory hydrauliczne, wykorzystywane do rozruchu silnika spalinowego. Są to nie mniej skomplikowane układy w stosunku do analogicznych układów stosowanych w ciągnikach rolniczych. Ponadto ciągniki podwieszane są wyposażone w koła (oprócz koła zapasowego) oraz podobny pod względem budowy zbiornik paliwa z osprzętem. W związku tym przyjęty udział „reszty” w pojeździe nie jest zawyżony.

Nie jest możliwe rozpatrywanie udziału wynalazku w maszynie przez pryzmat wzajemnego oddziaływania poszczególnych części. Prowadziłoby to do przeszacowania znaczenia wynalazku w ostatecznym wyrobie do poziomu,

który można by uznać za nowatorstwo na skalę przełomowego urządzenia, które jako całość traktować by należało jako wynalazek, co dla analizowanego patentu nie miało miejsca. Łatwo jest wykazać współdziałanie elementów objętych wynalazkami powoda na inne podzespoły ciągnika. Nie zmienia to jednak faktu, że rozpatrywanie oddziaływania pojedynczej części na całość maszyny może być bardzo szerokie i przypomina efekt domina. Niemniej jednak obszar oddziaływania wynalazku zamyka się w częściach podzespołu, na który wynalazek oddziałuje i w całości dotyczy nie więcej niż jednego podzespołu przypadającego na każdy z patentów. Przedstawia się to następująco: wynalazek „„Kabina operatora oraz zespół jezdny kabiny w ciągniku spalinowym podwieszanym” -zakres oddziaływania - podzespół nadwozie - wartość udziału w podzespole 26,5 %, wynalazek „„Kabina operatora oraz zespół jezdny kabiny w ciągniku spalinowym podwieszanym” -zakres oddziaływania -podzespół układ zawieszenia -wartość udziału w podzespole 12,5 %. Przedstawione udziały oszacowane zostały na zasadzie wielokryterialnej, uwzględniającej wartości materialne i niematerialne przypisane wynalazkowi. Rozpatrywanie wynalazku pod kątem jedynie wnoszonych korzyści materialnych jest nieuzasadnione i prowadzi tylko i wyłącznie do przypisania wpływu wynalazku na części, których wynalazek dotyczy. Odniesienie oceny wpływu wynalazku tylko w części podzespołu prowadzi do niedowartościowania wdrażanego pomysłu i w konsekwencji do ustalenia zaniżonego udziału wynalazku.

Pierwszą korzyść ekonomiczną z oferowania produktów, w których wykorzystano wynalazek powoda, pozwana odniosła w dniu 15.03.2004 r. zawierając z (...) S.A. KWK (...) umowę dzierżawy lokomotywy (...) 80. W okresie od 1.03.2004 r. do 31.03.2009 r. przychody pozwanej ze sprzedaży ciągników spalinowych CS80 i (...) bez wersji spągowej, ich dzierżawy, usług serwisowych oraz sprzedaży ich części zamiennych wyniosły łącznie 32 426 059,55 zł, a zysk netto wyniósł łącznie 1 771 192,83 zł. Nabywcy maszyn w kierowanych do pozwanej zaproszeniach do złożenia ofert przetargowych nie określali wymagań dotyczących kabiny operatora. Najważniejszym czynnikiem była wysokość ceny. Pozwana sprzedała około 60 maszyn z wynalazkiem powoda. W tym samym czasie producenci czescy i słowaccy sprzedali kilkaset maszyn tego rodzaju, ponieważ miały one niższą cenę. Na skutek konkurencji producentów czeskich i słowackich pozwana oferując swój produkt początkowo za cenę około 1.000.000 zł za sztukę, musiała ją obniżyć do kwoty około 600.000 zł za sztukę.

Zarządzeniem Prezesa Zarządu Fabryki (...) S.A. w P. Nr (...) z dnia 7.09.2005 r. został wdrożony Regulamin Wynalazczości. Zgodnie z § 2 ust. 1 zarządzenia regulamin ma zastosowanie do projektów zgłoszonych po dniu jego zatwierdzenia przez Prezesa Zarządu oraz do projektów zgłoszonych wcześniej, w stosunku do których nie została wydana decyzja w sprawie wynagrodzenia za projekt.

Pismem doręczonym w dniu 27 lipca 2010 r. powód reprezentowany przez pełnomocnika wezwał pozwaną do dobrowolnej

zapłaty wynagrodzenia w kwocie 80 400 zł w terminie 14 -stu dni. Pozwana

w toku negocjacji zaproponowała zapłatę wynagrodzenia w kwocie 6 850 zł.

/dowód: odpis wezwania do zapłaty k. 54 -56, odpis pisma (...) S.A. z 4.08.2010 r. k. 57, odpis pisma pełnomocnika powoda z 12.08.2010 r. k. 58, odpis pisma (...) S.A. z 11.10.2010 r. k. 60, odpis pełnomocnika powoda z 15.09.2010 r. k. 61 -62, odpis pisma (...) S.A. k. 63/

W dniu 22 sierpnia 2014 r. nastąpiło połączenie Fabryki (...) S.A. w P. z (...) S.A. w K. poprzez przeniesienie całego majątku Fabryki (...) S.A. w P. na spółkę przejmującą (...) S.A. w K..

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo zasadne.

Odwołując się do art. 22 ustawy z dnia 30.06.2000 r. Prawo własności przemysłowej (tekst jednolity Dz. U. 2013r. -poz. 1410) regulującego wynagrodzenie należnego wynalazcy Sąd pierwszej instancji argumentował, że z umową, o której mowa w powyższym przepisie, nie mogą być zrównane jednostronne oświadczenia przedsiębiorcy, w szczególności wydane jednostronnie regulaminy lub zarządzenia. Regulaminy wynagradzania zostały dopuszczone jedynie dla wynagradzania twórców projektów racjonalizatorskich (art. 8 ust. 2 ustawy prawo

własności przemysłowej), a nie dla twórców wynalazków lub wzorów. Sąd Najwyższy w wyroku z 4.11.2008 r. (II PK 47/08, L.) wyjaśnił, że w braku stosownej umowy z twórcami, zarządzenie zarządu przedsiębiorcy korzystającego z wynalazku określające wysokość wynagrodzenia należy potraktować jako jednostronne oświadczenie woli, które jest wiążące dla tego przedsiębiorcy. Nie jest ono jednak wiążące dla twórców, którzy mogą na taką ofertę wynagrodzenia przystać, ale mogą się też domagać stosownego wynagrodzenia na podstawie art. 22 ustawy prawo własności przemysłowej. Zgodnie z tym przepisem wynagrodzenie ustala się (czynią to bądź same strony, bądź sąd) w słusznej proporcji do korzyści osiągniętych przez przedsiębiorcę z wynalazku. Ustalenie proporcjonalne oznacza wskazanie odpowiedniego procentowego udziału twórcy w tych korzyściach. Zwrot "ustala się" nie określa, kto jest uprawniony do ustalenia wysokości wynagrodzenia w przypadku braku zgody stron, wyraźnie jednak wskazuje na odejście przez ustawodawcę od możliwości jednostronnego ustalenia wynagrodzenia przez przedsiębiorcę, jak to miało miejsce na gruncie ustawy o wynalazczości (por. Piotr Kostański. Prawo własności przemysłowej. Komentarz. Wyd. 2 z 2014 r., Legalis, art. 22, uw. 13). Ustalenie wielkości udziału współtwórcy wynalazku lub wzoru należy przeprowadzić dwuetapowo. Po pierwsze ustalić procentowy udział danego twórcy w dokonaniu samego wynalazku, a następnie procentowo udział wynalazku w wartości netto produktu, w którym urzeczywistniono wynalazek lub wzór i dokonać wyliczenia procentowego z zysku osiągniętego ze sprzedaży określonego produktu. Pod uwagę należy brać, na ile zastosowanie chronionego rozwiązania zwiększa rynkową wartość produktu eksploatacji dobra w działalności gospodarczej przedsiębiorcy, będący źródłem korzyści. Chodzi zarówno o konkretne wymierne efekty w postaci obniżenia kosztów produkcji, zwiększenia produkcji, osiągnięcia zysku z wprowadzenia nowego towaru wytworzonego według wynalazku bądź inkorporującego wynalazek, jak również o pożytki cywilne z tytułu opłat licencyjnych bądź zapłaty za przeniesienie prawa do wskazanych dóbr.

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego powód jest współtwórcą wynalazku „Kabina operatora oraz zespół jezdny kabiny w ciągniku spalinowym podwieszanym” (numer PL (...), kod B1). Prawo do korzystania z wynalazku przysługuje pozwanej spółce. Strony nie uzgodniły wysokości wynagrodzenia za korzystanie z wynalazku. Pozwana spółka określiła zasady ustalania wynagrodzenia dla twórców wynalazków w Regulaminie Wynalazczości wprowadzonym zarządzeniem prezesa zarządu (...) S.A. Nr (...) z dnia 7.09.2005 r. Wynagrodzenie powoda ustalone według zasad określonych w Regulaminie Wynalazczości (...) liczone od wartości sprzedaży wynosi 6 323,08 zł, a liczone od efektów ekonomicznych wynosi 4 605,10 zł. Powód nie przystał na ofertę wynagrodzenia w takiej wysokości. W konsekwencji wynagrodzenie przysługujące powodowi należało ustalić według zasad określonych w art. 22 ust. 2 ustawy prawo własności przemysłowej.

Wynalazek współtworzony przez powoda stanowił część składową maszyn produkowanych przez pozwaną to jest ciągnika spalinowego podwieszanego (...) 80 i jego odmian (...), (...), (...). Korzyści ekonomiczne uzyskane przez pozwaną ze sprzedaży, dzierżawy i usług serwisowych powyższych ciągników spalinowych oraz sprzedaży ich części zamiennych w okresie pięciu lat wyniosły łącznie 1 771 192,83 zł.

Sąd Okręgowy wskazał, że w celu ustalenia wysokości korzyści pozwanej z eksploatacji wynalazku współtworzonego przez powoda należało ustalić udział wynalazku w całym wyrobie będącym przedmiotem oferty handlowej pozwanej. Ponieważ ta okoliczność była przedmiotem sporu, w celu jej ustalenia przeprowadzono dowód z opinii biegłego oraz dowody z opinii instytutów naukowo -badawczych. Jako podstawę ustaleń w tym zakresie Sąd przyjął opinię Politechniki (...) Katedry (...) i Podstawy (...) podkreślając, że opinia ta nie była kwestionowana przez stronę pozwaną. Po dodatkowym wyjaśnieniu opinii powód również nie zgłaszał do niej dalszych zastrzeżeń. Sąd pierwszej instancji podzielił stanowisko pozwanej, że opinia Politechniki (...) ma charakter rzetelny i wyczerpujący, a nadto cechuje się większym stopniem rzetelności i wewnętrznej spójności, niż opinia Instytutu (...). Eksperti Politechniki (...) sporządzający opinię dokonali oględzin przedmiotowego ciągnika spalinowego zarówno w warunkach pracy urządzenia w Kopalni (...) w K., jak również w warunkach produkcyjnych w siedzibie pozwanej. Swoje ustalenia oparli na analizie wielokryterialnej, uwzględniającej nowatorstwo rozwiązania, wpływ na warunki eksploatacji i bezpieczeństwo w wyniku zastosowania wynalazku, zwiększenie atrakcyjności wyrobu na rynku wskutek zastosowania w urządzeniu wynalazku, zmianę kosztów wykonania urządzenia w wyniku zastosowania wynalazku, wpływ na koszty eksploatacji urządzenia, wpływ na końcową cenę urządzenia, a każdemu z kryteriów przypisali wagę odzwierciedlającą

ważność danego aspektu. W dalszej kolejności oszacowali stopień spełnienia każdego kryterium. Ustalone wartości odnieśli do udziału podzespołów maszyny, w których znajduje się wynalazek, w całości maszyny. Ustalając wysokość udziału poszczególnych podzespołów w całości maszyny oparli się na bazie danych programu (...)E., przyjmując jako reprezentatywną grupę pojazdów, ciągniki rolnicze oraz dokonując korekty udziałów z uwzględnieniem specyfiki ciągników spalinowych podwieszanych w stosunku do ciągników rolniczych. Co istotne baza programu (...)E. służy do profesjonalnej wyceny wartości pojazdów, a wszelkie algorytmy wycen zastosowane w tym programie oparte są o dane producentów poszczególnych pojazdów.

Przedstawione założenia metodologiczne opinii w ocenie Sądu Okręgowego pozwalały na właściwe ustalenie udziału wynalazku współtworzonego przez powoda w całej maszynie.

Ustalony na podstawie opinii Politechniki (...) udział wynalazku w całym wyrobie należało zastosować do ustalenia udziału wynalazku w zysku netto pozwanej ze sprzedaży, dzierżawy oraz serwisowania i sprzedaży części zamiennych do produktu, w którym urzeczywistniono wynalazek. Skoro bowiem pozwana odniosła korzyści ekonomiczne z oferowania całego produktu, ustalony udział wynalazku w całym wyrobie jest reprezentatywną kategorią dla określenia korzyści z wykorzystania wynalazku, który nie był samodzielny przedmiotem obrotu. Zebrany materiał dowodowy, nie daje podstaw do przyjęcia, że wynalazek współtworzony przez powoda miał proporcjonalnie większy wpływ na wartość netto całego produktu, a w konsekwencji wysokość korzyści pozwanej z jego sprzedaży, dzierżawy i serwisowania. W każdym razie strony reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników nie zaoferowały materiału dowodowego pozwalającego na dokonanie w tym zakresie odmiennych ustaleń, wymagających bezsprzecznie wiadomości specjalnych.

Nie było również podstaw do ustalania tej okoliczności według oceny Sądu, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

W rozpoznawanej sprawie istniała możliwość ustalenia wysokości udziału wynalazku w całym wyrobie co potwierdzają sporządzone w sprawie w opinie. Nie można również wykluczyć dopuszczalności przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego innej specjalności niż konstrukcja pojazdów w celu ustalenia udziału wynalazku w korzyściach finansowych pozwanej z oferowania całego produktu.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zastosowanie w sprawie art. 322 k.p.c. sprowadzałoby się do przyjęcia za podstawę ustalenia wynagrodzenia powoda korzyści pozwanej z oferowania całego produktu, do czego brak jakichkolwiek podstaw, skoro przedmiotowy wynalazek stanowił jedną z wielu części składowych produktu, będącego skomplikowanym pojazdem mechanicznym.

Jeżeli zatem ustalony udział wynalazku w całym wyrobie wynosi 4,1 %, korzyści pozwanej z wynalazku współtworzonego przez powoda wynoszą 72 618,90 zł ($1\,771\,192,83 \text{ zł} \times 4,1\% = 72\,618,90 \text{ zł}$). Strony nie kwestionowały, że udział każdego z twórców w powstaniu wynalazku jest równy. W konsekwencji korzyści pozwanej z wkładu intelektualnego powoda w powstanie wynalazku wynoszą 36 309,45 zł ($72\,618,90 \text{ zł} : 2 = 36\,309,45 \text{ zł}$).

Ustalając wysokość należnego powodowi wynagrodzenia z uwzględnieniem kryteriów wskazanych w art. 22 ustawy prawo własności przemysłowej Sąd uwzględnił, że opracowanie wynalazku nastąpiło w ramach obowiązków pracowniczych powoda i zostało w związku z tym częściowo wynagrodzone poprzez zapłatę wynagrodzenia pracowniczego. Ponadto nakłady finansowe, techniczne i organizacyjne niezbędne do opracowania wynalazku zostały w znacznej części poniesione przez pozwaną spółkę. Powód wykorzystywał do opracowania wynalazku częściowo własny komputer i program służący do projektowania, ale nie ponosił opłat licencyjnych za korzystanie z tego programu. Nie można również pomijać, że produkt pozwanej, w którym został wykorzystany wynalazek nie okazał się na tyle unikalny, nowatorski i rentowny, aby zapewnić pozwanej znaczący udział w rynku sprzedaży tego rodzaju maszyn górniczych bądź przychody ze sprzedaży licencji na produkt bądź poszczególne podzespoły. Jak przyznał sam powód przy opracowaniu zmodernizowanego produktu wzorowano się na rozwiązaniach innych producentów. Przy czym z dokonanych ustaleń wynika, że rozwiązanie wynalazku jest obciążone również pewnymi wadami. Możliwość obrotu wózków jezdnych wokół ich osi powoduje wzrost kosztów takiego rozwiązania, natomiast zastosowanie

połączenia śrubowego pomiędzy ramą jezdnią, a kabiną wpływa na zmniejszenie sztywności całego zespołu. W związku z tym w najnowszym produkcie pozwanej ciągniku oznaczonym (...) 80 zrezygnowano z wynalazku współtworzonego przez powoda na rzecz poziomej osi obrotu wózka jezdniego.

Zarazem jednak Sąd pierwszej instancji uwzględnił duży wkład intelektualny powoda w powstanie wynalazku. Pozwana nie posiadała własnych doświadczeń w zakresie projektowania i eksploatacji ergonomicznej kabiny operatora oraz zespołu jezdniego składającego się z ramy i dwóch niezależnych względem siebie skręcających się wózków. Ponadto powód projektując kabinę wykonywał pracę w warunkach domowych, za którą nie otrzymał wynagrodzenia pracowniczego.

Powód domagał się zasądzenia wynagrodzenia w ściśle określonej kwocie, a pozwana uznała powództwo również do ściśle określonej kwoty. Uznając zatem za dopuszczalne określenie proporcji do korzyści przedsiębiorcy z wynalazku według kryterium kwotowego Sąd uznał, że w okolicznościach tej sprawy zasadzie słusznej proporcji do korzyści pozwanej z wynalazku współtworzonego przez powoda będzie odpowiadać kwota 10 000 zł stanowiąca około 27,5 % korzyści pozwanej z udziału powoda we współtworzeniu wynalazku.

Powyższa kwota została zasądzona od (...) S.A. w K., która w toku procesu przejęła Fabrykę (...) S.A. w P. w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. i jako spółka przejmująca na podstawie art. 494 § 1 k.s.h. wstąpiła z dniem połączenia we wszystkie obowiązki spółki przejmowanej.

Sąd podzielił stanowisko strony powodowej, że uwzględniając treść art. 22 ust. 3 oraz termin uzyskania przez pozwaną pierwszej korzyści z wynalazku, wynagrodzenie należne powodowi stało się wymagalne w całości najpóźniej w dniu 30 kwietnia 2009 r. W konsekwencji usprawiedliwione było żądanie zasądzenia odsetek za opóźnienie od kwoty należności głównej za okres od dnia 1 maja 2009 r. do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie powództwo jako niezasadne podlegało oddaleniu.

O rygorze natychmiastowej wykonalności Sąd orzekł na podstawie art. 333 § 1 pkt 2 k.p.c. z uwagi na uznanie roszczenia przez pozwaną do kwoty 7 000 zł.

Z kolei o kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżył S. B. apelacją w części, to jest w punkcie 2 oddalającym powództwo co do kwoty 20 000 zł, zarzucając naruszenie:

1) art. 233 k.p.c. poprzez niewszechstronne rozważenie całego materiału dowodowego oraz jego wadliwą ocenę, co przejawiało się w:

a) ustaleniu, że korzyścią pozwanej osiągniętą w wyniku zastosowania wynalazku współtworzonego przez powoda jest kwota 72 618,90 zł, podczas gdy zysk netto pozwanej ze sprzedaży maszyn zawierających wynalazek powoda wyniósł w ciągu 5 lat 1 771 192,83 zł i to on powinien być wzięty pod uwagę przy ustalaniu wynagrodzenia powoda w słusznej proporcji, gdyż nie powstałby on, gdyby maszyna nie zawierała nowych wynalazków (sprzedaż wyrobu przed zastosowaniem wynalazku była bardzo niska - wyniosła jedynie 6 sztuk przez okres 5 lat),

b) ustaleniu, że „opracowanie wynalazku nastąpiło w ramach obowiązków pracowniczych powoda i zostało w związku z tym częściowo wynagrodzone poprzez zapłatę wynagrodzenia pracowniczego” podczas gdy do obowiązków powoda nie należało tworzenie wynalazków i wynalazek powoda powstał w dużej mierze w wyniku pracy w domu, a wynagrodzenie pracownicze powoda w żadnym stopniu nie obejmowało tworzenia wynalazków pracowniczych.

c) ustaleniu, że brak umów licencyjnych, a zatem korzyści pozwanej płynącej z takich umów, świadczy o małej unikatowości, nowatorskości i rentowności wynalazku (str. 21 uzasadnienia wyroku), podczas gdy poprawna ocena tej okoliczności nie pozwala wyciągnąć takiego wniosku, gdyż pozwana nigdy nie proponowała nikomu udzielenia licencji i wolała sama stosować chronione rozwiązania.

d) ustaleniu, że produkt pozwanej w którym został zastosowany wynalazek powoda nie zapewnił pozwanej znaczącego udziału w rynku ze sprzedaży, podczas gdy wniosek taki nie płynie z materiału dowodowego, a płynie z niego wniosek wręcz przeciwny - sprzedaż produktu, w którym zastosowano wynalazek wielokrotnie wzrosła w stosunku stanu wcześniejszego.

e) ustaleniu, że nakłady finansowe, techniczne i organizacyjne niezbędne do opracowania wynalazku zostały w znacznej części poniesione przez pozwaną spółkę, podczas gdy taki wniosek nie płynie z materiału dowodowego.

f) ustaleniu, że powód oparł się o rozwiązania innych producentów (i tym samym jego wynalazek nie jest aż tak innowacyjny), podczas gdy powód w zeznaniach na rozprawie z dnia 14 kwietnia 2015 dał wyraz temu, że jego wynalazek połączył zalety rozwiązań wielu innych producentów (co powoduje wzrost innowacyjności).

g) ustaleniu, że na podstawie Regulaminu Wynalazczości P., wynagrodzenie należne powodowi wynosi 6 323,08 zł lub 4 605 zł, mimo że kwoty te nie znajdują żadnego uzasadnienia w materiale dowodowym i wynikają jedynie z twierdzenia pozwanej (którym powód wielokrotnie zaprzeczał).

2) Art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. prawo własności przemysłowej (dalej: p.w.p.), polegające na:

a) jego błędnej wykładni przejawiającej się w przyjęciu, iż korzyści przedsiębiorcy z wynalazku, ustala się poprzez wyliczenie „udziału wynalazku w wyrobie” i zastosowanie go do zysku przedsiębiorcy ze sprzedaży maszyn stosujących wynalazek, podczas gdy prawidłowa wykładnia nakazuje, w celu identyfikacji korzyści przedsiębiorcy z wynalazku, dokonanie całościowej oceny i wzięcia pod uwagę wszelkich ekonomicznych i niektórych pozaekonomicznych korzyści, które przedsiębiorca osiągnął dzięki korzystaniu z wynalazku.

b) jego błędnej wykładni przejawiającej się w przyjęciu, że wynagrodzenie twórcy wynalazku zależy od roli wynalazku w maszynie, która go stosuje, a nie od rzeczywistych ekonomicznych korzyści, jakie przedsiębiorca odniósł dzięki zastosowaniu wynalazku.

c) błędnym pominięciu korzyści pozaekonomicznych (niewymiernych) wynikających z zastosowania wynalazku, jakim była poprawa bezpieczeństwa i wygody operatora kabiny, mimo że okoliczności te również powinny zostać wzięte pod uwagę.

Nieprawidłowa wykładnia art. 22 ust. 2 p.w.p. doprowadziła do błędu w jego zastosowaniu, polegającym na oddaleniu żądania powoda ponad kwotę 10 000 zł, podczas gdy zastosowanie wynalazku powoda (wraz z 3 innymi wynalazkami) skutkowało m.in. ponad dziesięciokrotnym wzrostem sprzedaży maszyn i zyskiem netto rzędu 1,7 mln zł.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda, ponad kwotę 10 000 zł, dodatkowej kwoty 20 000 zł, wraz z odsetkami od dnia 1 maja 2009 r. do dnia zapłaty. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania przed sądem pierwszej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego w sześciokrotnej wysokości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

Przed wszystkim trafne są zarzuty naruszenia prawa procesowego.

Jak trafnie zarzuca skarżący, w materiale dowodowym brak jest podstaw do przyjęcia, że opracowanie wynalazku nastąpiło w ramach obowiązków pracowniczych powoda i zostało w związku z tym częściowo wynagrodzone poprzez zapłatę wynagrodzenia pracowniczego. Zakres obowiązków pracowniczych powoda nie obejmował tworzenia wynalazków pracowniczych. Z zeznań S. B., które stały się podstawą ustaleń faktycznych wynika, że część prac powód wykonywał w domu, po godzinach pracy. Powód był zatrudniony na stanowisku konstruktora i z tego tytułu

otrzymywał wynagrodzenie pracownicze. Nie można wobec tego uznać, jak czyni to Sąd I instancji, że w części wynagrodzenie za wynalazek zostało przez stronę pozwaną wypłacone w ramach wynagrodzenia za pracę.

Nie ma podstawy w zebranych materiale dowodowym ustalenie Sądu I instancji, że nakłady techniczne, finansowe i organizacyjne niezbędne do opracowania wynalazku, zostały w znacznej części poniesione przez pozwaną spółkę. Niewątpliwie, chociażby ze względu na to, że wynalazek, którego powód jest współautorem, jest wynalazkiem pracowniczym, S. B. korzystał z zaplecza technicznego strony pozwanej, chociażby do przeprowadzenia testów. Ale zeznania powoda, których strona pozwana nie zakwestionowała, wskazują jednocześnie na to, że wynalazek został stworzony z użyciem sprzętu powoda, z pomocą jego oprogramowania i manekinu. Nie można wobec tego przyjąć, że pozwana poniosła nakłady finansowe w znacznym rozmiarze, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w ustalonej wysokości wynagrodzenia dla powoda jako współtwórcy wynalazku.

Za uzasadnione należy uznać zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Przepis art. 22 ust. 2 ustawy Prawo własności przemysłowej nie precyzuje, co należy rozumieć przez korzyści z projektu wynalazczego. Z semantycznego punktu widzenia można by tu wliczać różne korzyści, w tym także imponderabilia, takie jak np. poprawa kondycji rynkowej przedsiębiorstwa, odzyskanie płynności płatniczej lub zdolności kredytowej, wejście w układ stosunków franszysowych, uniknięcie upadłości czy wzrost notowań akcji przedsiębiorstwa na giełdzie. W praktyce, zgodnie z tradycją rozumienia tego pojęcia w polskim prawie wynalazczym, obejmuje się nim przede wszystkim tzw. efekty ekonomiczne (wymierne) oraz niektóre efekty niewymierne, zwłaszcza poprawę bezpieczeństwa i higieny pracy, a także efekty wykonywania prawa, w szczególności opłaty z tytułu licencji udzielonych przez przedsiębiorcę (A. S. System Prawa Prywatnego tom 14a s. 958).

W orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że przepis ten ma charakter ocenny i pozostawia kwestię ustalenia wynagrodzenia twórców projektów wynalazczym w dużym stopniu sędziowskiemu uznaniu, po rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2004 r. II PK 60/04 – OSN 2005, nr 8 poz.110).

Ustalając należne twórcy wynalazku pracowniczego wynagrodzenie należy wziąć pod uwagę wszystkie ekonomiczne korzyści, jak i efekty niewymierne, które przedsiębiorca uzyskał z tego wynalazku. Nie jest prawidłowe ograniczenie się wyliczeń matematycznych „udziału wynalazku w wyrobie”. Wbrew przyjętej wykładni przepisu art. 22 ust. 2 ustawy Prawo własności przemysłowej jest również uznanie, że wynagrodzenie twórcy zależy jedynie od roli wynalazku w wyrobie. Sąd I instancji nie uzasadnił z jakich przyczyn uznał, że to jest właściwa metoda ustalenia wynagrodzenia na podstawie tego przepisu i dlatego przyjął do ustaleń faktycznych wyliczenie dokonane tylko przez jeden zespół biegłych.

Wynagrodzenie to winno pozostawać w „słusznej proporcji do korzyści przedsiębiorcy z wynalazku”. O kryterium zastosowane przez ustawodawcę powoduje, że obowiązkiem Sądu I instancji było rozważenie wszystkich okoliczności faktycznych sprawy i ustalenie wysokości wynagrodzenia w ramach uznania sędziowskiego.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy istotny jest znaczący wzrost sprzedaży maszyn produkowanych przez pozwaną spółkę po zastosowaniu wynalazku pracowników. Nie ustalono w toku postępowania dowodowego żadnych innych przyczyn zwiększonego zainteresowania odbiorców wyrobami strony pozwanej.

Zwrócić należy uwagę na poprawę bezpieczeństwa obsługi wyrobu strony pozwanej poprzez zastosowanie rozwiązań objęte wynalazkiem powoda, a także na zwiększenie wygody operatora. Poprawiło to niewątpliwie wydajność pracowników oraz zmniejszyło ryzyko wypadków przy pracy.

Dla oceny żądania powoda nie bez znaczenia jest również fakt minimalizowania przez pracodawcę zasług powoda i innych twórców i oferowanie niewielkiego wynagrodzenia.

Te wszystkie okoliczności dają podstawę do uznania, że ustalone przez Sąd I instancji wynagrodzenie nie jest odpowiednie i nie spełnia kryterium „słusznej proporcji do korzyści przedsiębiorcy z wynalazku”. Chodzi bowiem –

jak trafnie podnosi powód – o wszelkie korzyści, jakie uzyskał przedsiębiorca z wynalazku pracownika, a nie tylko takie, jakie wziął pod uwagę Sąd I instancji.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo poprzez zasądzenie dodatkowo od strony pozwanej na rzecz powoda kwoty 20 000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 1 maja 2009 roku do dnia zapłaty. W tej sytuacji korekty wymagało rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Należało uwzględnić wniosek pełnomocnika powoda o zasądzenie wynagrodzenia w podwyższonej stawce. W stawkach minimalnych odzwierciedlona została wycena koniecznego nakładu pracy pełnomocnika związana ze specyfiką określonego rodzaju postępowań, ale jednocześnie ustawodawca pozostawił sądom orzekającym możliwość uwzględnienia nadzwyczajnych, szczególnych okoliczności, które pojawiając się w danej sprawie zwiększają nakład pracy niezbędnej do prawidłowej realizacji obowiązków profesjonalnego pomocnika procesowego.

Odnosząc te uwagi do okoliczności faktycznych należy uznać, że pełnomocnikowi powoda należy się zwiększona stawka wynagrodzenia zważywszy na skomplikowany charakter sprawy, obszerność materiału dowodowego, wielość pism procesowych składanych przez powoda oraz konieczność analizy opinii biegłych o wysokim stopniu zawłości. Zasądzona wobec tego kwota 10 517 zł z tytułu kosztów procesu obejmuje wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 9 600 zł, opłatę sądową – 500 zł oraz zaliczkę na wynagrodzenie biegłych.

Wobec podwyższenia kwoty wynagrodzenia na rzecz powoda zwiększeniu ulega również kwota nieuiszczonych kosztów sądowych, należnych od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono z mocy art. 98 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. Na koszty postępowania apelacyjnego składają się: opłata sądowa od apelacji - 2750 zł oraz koszty zastępstwa procesowego - 1800 zł.